EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 31.7.2018
COM(2018) 562 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

meristrategian mukaisen jäsenvaltioiden toimenpideohjelmien arvioinnista

{SWD(2018) 393 final}

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE NEUVOSTOLLE

meristrategiadirektiivin mukaisten jäsenvaltioiden toimenpideohjelmien arvioinnista

Meren elämä ja resurssit: planeettamme elinehto

Valtamerien ja merien merkitys planeettamme hyvinvoinnille on kiistämätön tosiasia. Ihmisen toiminta aiheuttaa paineita[1], jotka vaikuttavat meren eliöihin ja niiden elinympäristöihin sekä merien perustehtäviin. Viimeaikaiset aloitteet ovat lisänneet tietoisuutta merten ja valtamerten terveydestä ja tilasta. Näihin kuuluvat esimerkiksi kestävän kehityksen tavoitteen 14[2] hyväksyminen (tavoite säilyttää meret ja merten tarjoamat luonnonvarat sekä edistää niiden kestävää käyttöä); yhteinen tiedonanto kansainvälisestä valtamerien hallinnoinnista[3]; 'Valtamerikonferenssi' kestävän kehityksen tavoitteesta 14[4] ja Our Ocean -konferenssisarja, joista viimeisintä EU isännöi lokakuussa 2017[5].

Viimeisten 6 vuoden aikana EU:n jäsenvaltiot ovat kehittäneet meristrategioitaan **meristrategiadirektiivin[6] noudattamiseksi.** Direktiivissä edellytetään, että ne arvioivat meriympäristön laadullista tilaa, määrittävät hyvän ympäristön tilan, asettavat asianmukaiset ympäristötavoitteet ja laativat riittävät seurantaohjelmat ja toteuttavat toimenpiteitä direktiivin keskeisen tavoitteen saavuttamiseksi, joka on 'ympäristön hyvän tilan' saavuttaminen kaikissa EU:n merivesissä vuoteen 2020 mennessä. Käsite 'ympäristön hyvä tila' on määritelty direktiivissä kuvaajilla[7], jotka koskevat muun muassa biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä tai ihmisen toiminnasta johtuvien paineiden torjuntaa, mukaan lukien kalastusta, merenpohjan vahingoittumista, merien roskaantumista ja epäpuhtaustasoja. Uudessa komission päätöksessä[8], joka tuli voimaan kesäkuussa 2017, velvoitetaan jäsenvaltiot noudattamaan yhteisiä kriteerejä ja menetelmiä koskevia standardeja määritellessään määrällisesti käsitettä 'ympäristön hyvä tila' sen koskiessa kunkin jäsenvaltion alueelliseen toimivaltaan kuuluvia merivesiä. Merkittävää on, että

---

[1] Luettelo ihmistoiminnan aiheuttamista paineista, ks. komission direktiivi (EU) 2017/845, annettu 17 päivänä toukokuuta 2017, parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/56/EY muuttamisesta meristrategioiden valmistelussa huomioon otettavien tekijöiden ohjeellisten luetteloiden osalta (EUVL L 125, 18.5.2017, s. 27).

[2] https://sustainabledevelopment.un.org/sdg14.

[3] Yhteinen tiedonanto Kansainvälinen valtamerten hallinnointi: EU:n panos vastuulliseen valtamerten hoitoon, JOIN(2016)49 final.

[4] https://oceanconference.un.org/.

[5] http://www.ourocean2017.org.

[6] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/56/EY, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2008, yhteisön meriympäristöpolitiikan puitteista (meristrategiadirektiivi), EUVL 164, 25.6.2008, s. 19-40.

[7] Meristrategiadirektiivin Liitteessä I määritellään 11 laadullista kuvaajaa, jotka määritetään tarkemmin komission päätöksessä 2017/848/EU. Ne ovat 1) biologinen monimuotoisuus, 2) tulokaslajit, 3) kaupallisesti hyödynnettävät kalat sekä äyriäiset ja nilviäiset, 4) ravintoverkot, 5) rehevöityminen, 6) merenpohjan koskemattomuus, 7) hydrografiset muutokset, 8) epäpuhtaudet, 9) meren antimien epäpuhtaustasot, 10) roskaantuminen, 11) energian mereen johtaminen, mukaan lukien vedenalainen melu. Tässä kertomuksessa biologista monimuotoisuutta määrittävät kuvaajat (1, 4 ja 6) on luokiteltu tärkeimpien lajiryhmien ja elinympäristötyyppien mukaan seuraavasti: linnut, nisäkkäät ja matelijat, kalat ja pääjalkaiset, merenpohjan ja vesipatsaan elinympäristöt. Näiden lisäryhmien vuoksi kuvaajaluokkia on nyt yhteensä 13.

[8] Komission päätös (EU) 2017/848, annettu 17 päivänä toukokuuta 2017, merivesien hyvän ekologisen tilan vertailuperusteista ja menetelmästandardeista sekä seurantaa ja arviointia varten tarkoitetuista täsmennyksistä ja standardoiduista menetelmistä sekä päätöksen 2010/477/EU kumoamisesta (EUVL L 125, 18.5.2017, s. 43).

meristrategiadirektiivissä velvoitetaan jäsenvaltiot nimenomaisesti tekemään yhteistyötä naapuriensa kanssa kaikilla merialueilla tai niiden osa-alueilla[9].

Tämä kertomus perustuu komission vuosien 2014 ja 2017 arviointeihin jäsenvaltioiden meristrategioista[10] ja siinä arvioidaan toimenpideohjelmia, jotka kaikkien jäsenvaltioiden oli toimitettava komissiolle 31. maaliskuuta 2016 mennessä[11]. Se sisältää yleisesti sovellettavia ohjeita toimenpiteiden johdonmukaisuuden ja tehokkuuden parantamiseen tähtääviin muutoksiin. Ohjeet annetaan jäsenvaltioille suunnattuina suosituksina arvioinnin lopussa. Maakohtaiset suositukset sisältyvät yksiköiden valmisteluasiakirjaan, joka on tämän kertomuksen liitteenä[12].

Valitettavasti vain 6 jäsenvaltiota[13] toimitti kansallisen toimenpideohjelmansa ajoissa. Näin ollen komissio käynnisti asianmukaiset rikkomusmenettelyt. Helmikuun 2017 määräpäivään mennessä[14] 23 EU-jäsenvaltiosta yhteensä 16[15] oli lopulta toimittanut kansallisen ohjelmansa. Muiden 7 jäsenvaltion ohjelmia[16], jotka toimitettiin kyseisen määräpäivän jälkeen, ei voitu arvioida tämän raportin yhteydessä.

Komission vuoden 2014 arvioinnissa tultiin siihen johtopäätökseen, että ’ympäristön hyvän tilan’ tavoitteeseen liittyvät määritelmät ja tavoitteet[17] vaihtelivat huomattavasti jäsenvaltioiden kesken. Sen vuoksi tässä arvioinnissa tarkastellaan myös, missä määrin jäsenvaltioiden toimenpiteiden perusteella voidaan vertailla paremmin niiden pyrkimyksiä torjua meriympäristöön kohdistuvia paineita. Siinä arvioidaan myös kunkin kuvaajan osalta, missä määrin jäsenvaltioiden on todennäköistä saavuttaa ympäristön hyvä tila vuoteen 2020 mennessä, kuten direktiivissä edellytetään[18].

Mitä toimenpiteitä jäsenvaltiot ovat tähän mennessä toteuttaneet ympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi?

Jäsenvaltiot esittelevät usein toimenpideohjelmissaan olemassa olevia aloitteita tai käynnissä olevien käytänteiden täytäntöönpanoa toimenpiteinä. Näihin kuuluu muun muassa toimenpiteitä, jotka toteutetaan EU:n ympäristölainsäädännön tai muiden lakien puitteissa, esimerkkeinä jätepuitedirektiivi[19], vesipuitedirektiivi[20], lintudirektiivi[21], luontotyyppidirektiivi[22],

[9] Direktiivin 2008/56/EY 4 artiklassa luetellaan asiaan kuuluvat EU:n merialueet ja osa-alueet. EU:n neljä merialuetta ovat Itämeri, Koillis-Atlantti, Välimeri ja Mustameri.
[10] COM(2014) 97 final ja COM(2017)03 final.
[11] Meristrategiadirektiivin 16 artiklassa edellytetään, että komissio arvioi toimenpideohjelmat.
[12] SWD(2018)393
[13] Belgia, Saksa, Portugali, Alankomaat, Ruotsi ja Yhdistynyt Kuningaskunta.
[14] Maltan raportti toimitettiin huhtikuussa 2017, mutta se sisällytettiin tähän arviointiin, sillä sitä ei tarvinnut kääntää.
[15] eli edellä mainittujen 6 jäsenvaltion lisäksi: Bulgaria, Kypros, Suomi, Ranska, Irlanti, Italia, Latvia, Malta, Puola ja Espanja.
[16] Kroatia, Tanska, Viro, Kreikka, Liettua, Romania ja Slovenia.
[17] Kuten meristrategiadirektiivin 8 ja 9 artikloissa edellytetään, arvioitu asiakirjassa COM(2014) 97 final.
[18] Direktiivin 2008/56/EY 1 artikla, jossa määritellään aihe.
[19] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/98/EY, annettu 19 päivänä marraskuuta 2008, jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta (EUVL L 312, 22.11.2008, s. 3).
[20] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY, annettu 23 päivänä lokakuuta 2000, yhteisön vesipolitiikan puitteista (EYVL L 327, 22.12.2000, s. 1).
[21] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY, annettu 30 päivänä marraskuuta 2009, luonnonvaraisten lintujen suojelusta (EUVL L 20, 26.1.2010, s. 7).
[22] Neuvoston direktiivi 92/43/ETY, annettu 21 päivänä toukokuuta 1992, luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta (EYVL L 206, 22.7.1992, s. 7).

yhdyskuntajätevesien käsittelyä koskeva direktiivi[23] tai yhteistä kalastuspolitiikkaa koskeva asetus[24]. Jäsenvaltioiden ohjelmiin on sisältynyt myös olemassa olevia kansainvälisiä sitoumuksia, jotka liittyvät esimerkiksi Kansainväliseen merenkulkujärjestöön. Lisäksi jäsenvaltiot viittaavat usein meriä koskeviin alueellisiin yleissopimuksiin[25]. On myönteistä nähdä jäsenvaltioiden viittaavan muutamassa tapauksessa toimenpiteisiin, joista on sovittu nimenomaisesti EU:n merialuenaapureiden kanssa, erityisesti aiheellisien merta koskevien alueellisten yleissopimusten keinoin tai tietyn osa-alueen naapureiden kanssa. Noin 25 % toimenpiteistä on määritelty uusiksi toimenpiteiksi, mikä tarkoittaa sitä, että ne toteutettiin nimenomaisesti direktiivin tarkoituksia varten. Meristrategiadirektiivin ansiosta on myös positiivista nähdä, että jäsenvaltiot ovat siirtyneet asteittain meriympäristön suojeluun kohdistuvasta hajanaisesta lähestymistavasta strategisempaan lähestymistapaan tuomalla yhteen eri toimintalinjoja[26].

Poikkeukset

Direktiivin nojalla jäsenvaltioiden on myös hyvin määritellyissä olosuhteissa mahdollista soveltaa **poikkeuksia**[27] ympäristötavoitteiden tai ympäristön hyvän tilan saavuttamiseen kaikilta osin tai tietyn ajanjakson aikana. Kyseisiin hyvin määriteltyihin olosuhteisiin kuuluvat muun muassa tilanne, jossa kyseisten tavoitteiden saavuttaminen liittyy toimintaan tai toimimattomuuteen, joka ei ole jäsenvaltion vastuulla, force majeure -tapahtumat tai tilanne, jossa ei ole luonnonolosuhteiden puitteissa mahdollista parantaa kyseisen jäsenvaltion merivesien tilaa. Kahdeksan[28] 16:sta jäsenvaltiosta ilmoitti poikkeuksista. Muut jäsenvaltiot ilmoittavat, etteivät ne ole soveltaneet poikkeuksia, sillä ne eivät voi tiedon ja tietämyksen puutteen vuoksi päätellä, vaaditaanko poikkeusta täytäntöönpanon tässä vaiheessa.

Toimenpiteiden luonne

Jäsenvaltiot ovat pääasiassa kehittäneet toimenpiteitä, jotka **edistävät suoraan paineen vähentämistä lainsäädännöllisin tai teknisin keinoin** (suorat toimenpiteet kuvassa 1). Näitä ovat esimerkiksi tekniset ratkaisut (esim. vähemmän melua aiheuttavat merialusten moottorit) tai tiettyjen toimintojen alueellisen laajuuden rajoittaminen (esim. lupamenettelyin). Osa jäsenvaltioista on kuitenkin ilmoittanut toimenpiteistä, jotka **vaikuttaisivat kyseessä olevaan paineeseen epäsuorasti** (käytetään nimitystä epäsuorat toimenpiteet kuvassa 1). Näihin sisältyy hallinnollisia toimia sekä valistus- tai

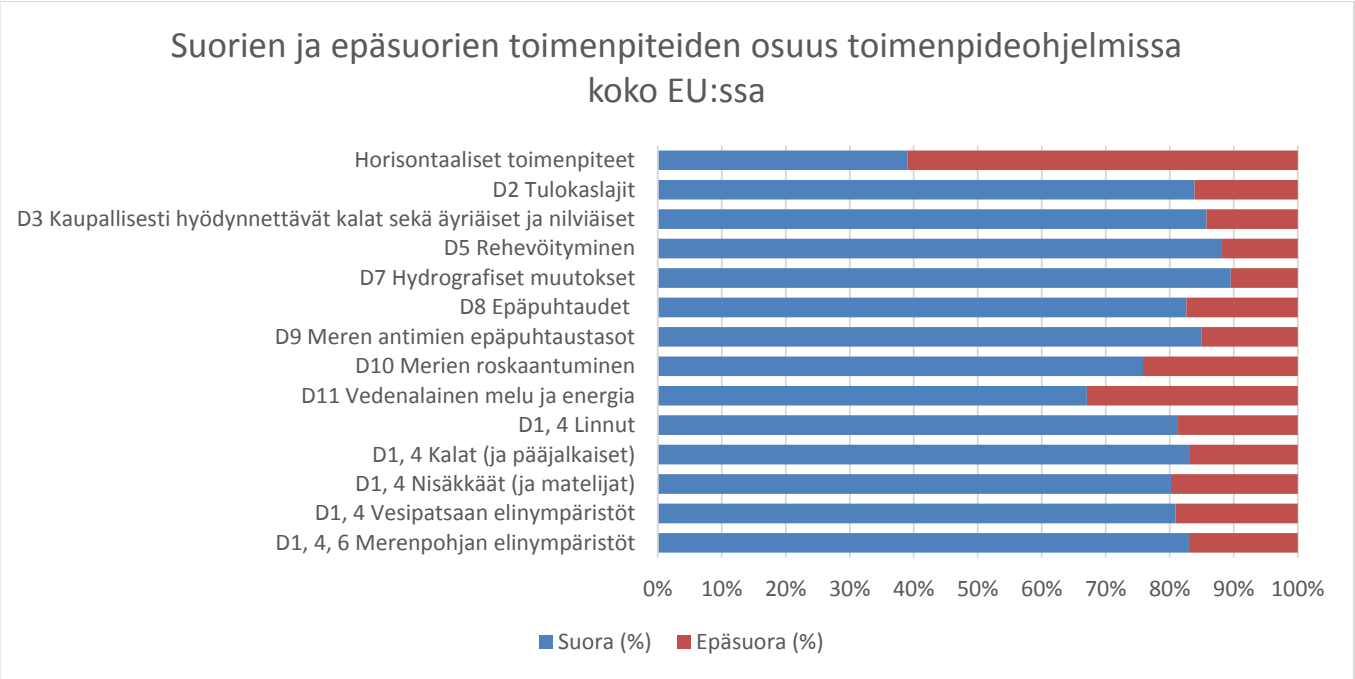
[23] Neuvoston direktiivi 91/271/ETY, annettu 21 päivänä toukokuuta 1991, yhdyskuntajätevesien käsittelystä (EYVL L 135, 30.5.1991, s. 40).
[24] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1380/2013, annettu 11 päivänä joulukuuta 2013, yhteisestä kalastuspolitiikasta, neuvoston asetusten (EY) N:o 1954/2003 ja (EY) N:o 1224/2009 muuttamisesta sekä neuvoston asetusten (EY) N:o 2371/2002 ja (EY) N:o 639/2004 ja neuvoston päätöksen 2004/585/EY kumoamisesta (EUVL L 354, 28.12.2013, s. 22).
[25] EU:n merivedet kuuluvat neljän meriä koskevan alueellisen yleissopimuksen soveltamisalaan: (1) Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskeva yleissopimus (HELCOM); (2) Yleissopimus Koillis-Atlantin merellisen ympäristön suojelusta (OSPAR); (3) Välimeren merellisen ympäristön ja rannikkoalueiden suojelemista koskeva yleissopimus; (4) Mustanmeren suojelusta saastumista vastaan tehty yleissopimus (Bukarestin yleissopimus). Unioni on sopimuspuolena kolmessa ensimmäisessä.
[26] Huomautettakoon, että tässä kertomuksessa viitataan muissa lainsäädäntöaloitteissa toteutettuihin toimenpiteisiin kuten vesipuitedirektiivin vesienhoitosuunnitelmiin, mutta arviointi ei kohdistu niihin. Näiltä kohdin johtopäätökset ovat siis vain osittaisia.
[27] Meristrategiadirektiivin 14 artikla.
[28] Kypros, Suomi, Latvia, Malta, Alankomaat, Puola, Ruotsi ja Yhdistynyt Kuningaskunta.

viestintäkampanjoita (esim. roskaamisen vähentämiseksi). Kun jäsenvaltioilla ei ole ollut riittävästi tietoa tietystä paineesta (esim. tulokaslajit, vedenalainen melu), ne ovat maininneet lisätutkimuksen tarpeen saadakseen tietoa tulevaisuuden toimenpiteitä varten ja/tai tarpeen lisäseurantaan. Tällaisista toimenpiteistä olisi ollut asianmukaista ilmoittaa pikemminkin osana seurantaohjelmia[29].

Meristrategiadirektiivin vaatimusten mukaisesti[30] kaikki jäsenvaltiot ilmoittavat toimenpideohjelmissaan **alueellisista suojelutoimenpiteistä.** Nämä ovat toimenpiteitä, joiden tarkoitus on luoda yhtenäisiä ja edustavia suojeltujen merialueiden verkostoja, kuten luontodirektiivin mukaisia erityisiä suojelualueita, lintudirektiivin mukaisia erityisiä suojelualueita tai muita suojeltuja alueita, joista sovitaan alueellisin tai kansainvälisin sopimuksin. Tällaisista alueellisista toimenpiteistä ilmoitettiin usein kalastuksen tai tiettyjen elinympäristöjen suojelun osalta. Niitä käsitellään asianomaisissa kohdissa jäljempänä ja ne on kuvattu tarkemmin teknisissä arvioinneissa[31]. 2 jäsenvaltiota[32] erittelee selkeästi uudet suojellut merialueet, kun taas 8 muuta[33] ilmoittivat olevansa suunnittelemassa tai määrittämässä uusia suojeltuja merialueita yhtenä toimenpiteenä. Yleinen kattavuus on kasvanut merkittävästi[34] lintu- ja luontotyyppilainsäädännön[35] ja kansainvälisten sopimusten myötä.

[29] Meristrategiadirektiivin 11 artikla.
[30] Meristrategiadirektiivin 13 artiklan 4 kohdassa vaaditun mukaisesti.
[31] Ulkopuolinen konsultti valmisteli komissiolle tekniset jäsenvaltiokohtaiset arviot ja ne on luettavissa osoitteessa http://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/implementation/reports_en.htm

[32] Portugali ja Yhdistynyt Kuningaskunta.
[33] Bulgaria, Kypros, Saksa, Suomi, Ranska, Italia, Espanja ja Ruotsi.
[34] Keskimäärin kattavuus kasvoi 4,9 prosenttia vuosien 2012 ja 2016 välillä: Agnesi, S., Mo, G., Annunziatellis, A., Chaniotis, P., Korpinen, S., Snoj, L., Globevnik, L., Tunesi, L., Reker, J. 2017, Spatial Analysis of Marine Protected Area Networks in Europe's Seas II, Volume A, 2017, ed. Künitzer, A., ETC/ICM Technical Report 4/2017, Magdeburg: European Topic Centre on inland, coastal and marine waters, 41.s.
[35] Katso lisätietoja julkaisusta Spatial Analysis of Marine Protected Area Networks in Europe's Seas II, ETC/ICM Technical Report 4/2017, https://www.researchgate.net/publication/322759892.

Kuva 1 Suorien ja epäsuorien toimenpiteiden osuus toimenpideohjelmissa koko EU:ssa

Toteutetut toimet meriympäristöön kohdistuvien paineiden torjumiseksi

Tässä jaksossa käsitellään direktiivin kuvaajiin kohdistuvia toimia, erityisesti ihmisen toiminnan aiheuttamien paineiden osalta.

Tulokaslajit

Tulokaslajit voivat uhata meren biologista monimuotoisuutta, kun niistä tulee 'haitallisia'. Jäsenvaltiot nimeävät merenkulun ja vesiviljelyn kahdeksi pääasialliseksi toimialaksi, jotka voivat johtaa tulokaslajien esiintymiseen ja leviämiseen.

13 jäsenvaltiossa[36] on käytössä painolastiveden hallintamenettelyjä[37] merenkulusta peräisin olevien lajien torjumiseksi. Kansainvälisen merenkulkujärjestön biologista likaantumista koskevien ohjeiden[38] kaltaiset lisätoimenpiteet voivat kuitenkin torjua painetta paremmin rajoittamalla laivan rungon kautta tapahtuvaa likaantumista. 16 jäsenvaltion ohjelmissa ilmoitetut toimenpiteet liittyvät usein paikalliseen työhön ja voimassa olevaan EU-lainsäädäntöön, kuten EU-säännöksiin haitallisista vieraslajeista[39] ja vesiviljelyn vieraslajeista[40]. Osa jäsenvaltioista[41] on jo ottanut käyttöön kohdennettuja toimenpiteitä,

[36] Aluksessa olevan veden ja sedimenttien hallinta aluksen kuormauksen ja purun yhteydessä.
[37] Belgia, Bulgaria, Suomi, Ranska, Saksa, Irlanti, Italia, Malta, Alankomaat, Puola, Espanja, Ruotsi ja Yhdistynyt Kuningaskunta.
[38] Päätöslauselma MEPC.207(62).
[39] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1143/2014, annettu 22 päivänä lokakuuta 2014, haitallisten vieraslajien tuonnin ja leviämisen ennaltaehkäisemisestä ja hallinnasta (EUVL N:o L 317, 4.11.2014; s. 35).
[40] Neuvoston asetus (EY) N:o 708/2007, annettu 11 päivänä kesäkuuta 2007, tulokaslajien ja paikallisesti esiintymättömien lajien käytöstä vesiviljelyssä (EUVL L 168, 28.6.2007, s. 1).

joilla voidaan vähentää tulokaslajien esiintymisriskiä vesiviljelylaitosten kautta, kun taas monet muut ilmoittavat, että niiden on vielä tehtävä lisätutkimusta paineen ymmärtämiseksi.

Hiljattain käyttöön otettuja toimenpiteitä ovat muun muassa kalastajien suorittama tulokaslajien torjunta, ympäristöystävällisiä aluksia koskevat aloitteet ja/tai tietoisuuden lisäämiseen tähtäävät aloitteet, jotka kohdistuvat erityisesti virkistystoimintaan.

Kysymykseen siitä, saavuttavatko jäsenvaltiot ympäristön hyvän tilan vuoteen 2020 mennessä tulokaslajien aiheuttaman paineen osalta siten kuin direktiivissä edellytetään, ei voida vastata, sillä jäsenvaltiot eivät joko voineet ilmoittaa tai eivät ilmoittaneet tästä asiasta. Puola, Kypros ja Malta ovat ilmoittaneet perustelluista poikkeuksista ympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi todeten, että tulokaslajien esiintyminen johtuu tilanteista, jotka ovat niiden oman hallinnan ulkopuolella (esim. Välimeren osalta, jossa tällaiset lajit voivat tulla Suezin kanavan kautta).

Toimenpide → *Ruotsi: kansallinen varoitus- ja vastausjärjestelmä varhaiseen havaitsemiseen, käsittelyyn ja hätäsuunnitelmien toteuttamiseen*

Ruotsi on ottanut vesistöidensä osalta käyttöön kansallisen varoitus- ja vastausjärjestelmän, joka varoittaa viranomaisia automaattisesti, kun uusi tulokaslaji havaitaan. Tämä laukaisee nopeat reagointitoimenpiteet niiden hävittämiseksi tai torjumiseksi tai muuta aiheelliseksi katsottua toimintaa varten, joka liittyy valmiussuunnitelmaan. Järjestelmä yhdistetään Ruotsin seurantajärjestelmään.

Kaupallisten kalojen ja äyriäisten hyödyntäminen

Liikakalastuksella voi olla vakavia seurauksia, jotka voivat johtaa varantojen asteittaiseen ehtymiseen ja lopulliseen romahtamiseen. Kaikki 16 jäsenvaltiota, joiden ohjelmia arvioidaan tässä kertomuksessa, ovat ottaneet käyttöön toimenpiteitä kaupallisen kalastuksen aiheuttaman paineen vähentämiseksi. Neljätoista jäsenvaltiota[42] kertoi myös erityisistä toimenpiteistä virkistyskalastuksen vaikutusten vähentämiseksi.

Kalastuksen aiheuttama paine vaikuttaa kaikkiin EU:n merialueisiin, erityisesti Välimerellä. Jäsenvaltiot viittaavat kansallisissa ohjelmissaan jatkuvasti toimenpiteisiin, joihin ne ovat ryhtyneet noudattaakseen yhteistä kalastuspolitiikkaa, jonka mukaan kalakantojen kestävä enimmäistuotto on saavutettava vuoteen 2020 mennessä, mikä edistäisi osaltaan meristrategiadirektiivissä asetettua ympäristön hyvää tilaa koskevaa tavoitetta. Tällaisiin kansallisiin toimenpiteisiin kuuluu kalastuslaivaston koon pienentäminen, kokonaissaaliin pienentäminen, kalastuksen tai joidenkin kalastusmenetelmien (esim. troolauksen) kieltäminen tietyillä alueilla.

Useimmissa jäsenvaltioissa[43] on otettu käyttöön myös uusia keinoja liikakalastettuihin kantoihin kohdistuvan paineen vähentämiseksi esimerkiksi edellyttämällä tiettyjen pyydysten käyttöä[44] tai

[41] Bulgaria, Kypros, Ranska, Saksa, Irlanti, Italia, Latvia, Puola, Malta, Alankomaat, Espanja, Ruotsi ja Yhdistynyt Kuningaskunta (Koillis-Atlantin osalta).
[42] Belgia, Bulgaria, Suomi, Ranska, Saksa, Irlanti, Italia, Latvia, Malta, Portugali, Espanja, Ruotsi ja Yhdistynyt Kuningaskunta.
[43] Saksa, Latvia ja Puola eivät esitelleet erityisiä toimenpiteitä, vaan viittaavat yhteisen kalastuspolitiikan yleiseen täytäntöönpanoon, joka voisi mahdollisesti torjua painetta.
[44] Bulgaria, Kypros, Irlanti, Malta, Alankomaat ja Espanja.

asettamalla kohdennettuja aika- tai paikkarajoitteita tai -kieltoja[45]. Useimmissa jäsenvaltioissa[46] on toteutettu alueellisia suojelutoimia joko Natura 2000 -verkoston puitteissa tai vahvistamalla olemassa olevien suojeltujen merialueiden hoitosuunnitelmia. Monissa jäsenvaltioissa on ryhdytty toimenpiteisiin myös tuhoisia kalastusmenetelmiä koskevan tietoisuuden lisäämiseksi. Monet niistä yhdistävät toteutetut toimenpiteet nimenomaisesti paikallisiin tai kansainvälisiin sopimuksiin, esimerkiksi Välimeren alueellisten kalastushoitojärjestöjen[47] tai Kansainvälisen Atlantin tonnikalojen suojelukomission (ICCAT) yhteydessä. Ohjelmissa on esitetty myös toimenpiteitä, joihin on ryhdytty meriä koskevien alueellisten yleissopimusten, erityisesti HELCOM-sopimuksen ja Barcelonan yleissopimuksen, välityksellä.

Vaikka direktiivissä vaaditaan jäsenvaltioita saavuttamaan ympäristön hyvä tila kalastuksen aiheuttaman paineen osalta vuoteen 2020 mennessä, niiden kansallisten ohjelmien on oltava johdonmukaisia myös yhteisen kalastuspolitiikan vaatimusten kanssa. Useimmat jäsenvaltiot eivät ole vielä määrittäneet, milloin kyseinen tavoite saavutetaan. Kolme jäsenvaltiota ilmoitti poikkeuksista todeten perustellusti, että ympäristön hyvä tila tullaan saavuttamaan vuoden 2020 jälkeen: Suomi ja Yhdistynyt Kuningaskunta toteavat, että kaupallisten kalojen ja äyriäisten osalta ympäristön hyvää tilaa ei tulla saavuttamaan luonnonolosuhteiden vuoksi, kun taas Malta nostaa esiin tarpeen rajat ylittävälle ja alueellisille pyrkimyksille, jotta tavoite voitaisiin saavuttaa.

Toimenpide → *Belgia: virkistyskalastuksen parempi hallinta ja seuranta*

Belgia on ottanut hiljattain käyttöön lainsäädännöllisen välineen, joka tekee virkistyskalastuksen seurannasta aiempaa helpompaa. Virkistyskalastuksella voi olla merkittävää vaikutusta meriympäristöön, mutta siihen ei yleensä kohdistu jäsenvaltioiden sääntelyä. Tämä kansallinen toimenpide, joka ylittää yhteisen kalastuspolitiikan vaatimukset, tulee parantamaan tiettyjä kalastustoimia koskevan tiedon keräämistä, mikä on ratkaisevan tärkeää sekä kalakantojen tilan ymmärtämisen että tarvittaessa niiden kohdennetumman sääntelyn kannalta.

Ravinnepäästöt

Ravinteiden ja orgaanisten aineiden liialliset meripäästöt edistävät levien kukintaa, mikä johtaa rehevöitymiseen. Tämä paine voi tukahduttaa meren elämää, varsinkin rannikkoalueilla ja syvemmissä vesissä. Vaikka se vaikuttaa jossain määrin kaikkiin EU:n merivesiin, vaikutukset ovat merkittävimpiä Itämeressä. Ravinteiden lisääntymisen aiheuttajiksi on katsottu pääasiassa maatalous, teollisuus, yhdyskuntajätevedet, vesiviljely ja vähemmissä määrin merenkulku. Ongelmaa pahentaa kyseisten ravinteiden kertyminen merenpohjaan.

Kaikki jäsenvaltiot[48] ovat viitanneet kansallisissa ohjelmissaan toimenpiteisiin, joihin ne ovat ryhtyneet vesipiiriensä hoitosuunnitelmien puitteissa tarkoituksenaan saavuttaa vesipuitedirektiivissä[49] asetettu

[45] Bulgaria, Ranska, Irlanti ja Portugali; Belgia otti käyttöön kiintiöitä.
[46] Bulgaria, Kypros, Suomi, Ranska, Saksa, Irlanti, Italia, Puola, Portugali, Espanja, Ruotsi ja Yhdistynyt Kuningaskunta.
[47] Välimeren yleinen kalastuskomissio GFCM.
[48] Vaikka Belgia, Suomi, Saksa, Ranska, Italia, Malta, Puola, Portugali ja Ruotsi eivät mainitse erityisesti vesipiirien hoitosuunnitelmia, ne viittaavat vesipolitiikan puitedirektiivin mukaisiin toimenpiteisiin.
[49] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/60/EY, annettu 23 päivänä lokakuuta 2000, yhteisön vesipolitiikan puitteista (EYVL 327, 22.12.2000, s. 1) mukaisesti.

hyvää ekologista tilaa koskeva tavoite ja noudattaa muussa vesiin liittyvässä lainsäädännössä[50] asetettuja vaatimuksia. Osa jäsenvaltioista on sisällyttänyt meristrategioihinsa täsmällisempiä toimenpiteitä, muun muassa kestävien vesiviljely-[51] ja maatalouskäytäntöjen[52] edistämisen, merenkulkua koskevien typpioksidipäästöjen (NOx) kontrollialueiden perustamisen[53], asianmukaisen satamainfrastruktuurin rakentamisen nesteytetylle maakaasulle[54] ja aluksista peräisin olevien jätevesipäästöjen hallinnoinnin[55].

Jäsenvaltioiden odotukset saavuttaa ympäristön hyvä tila ravinnepäästöjen hallinnan osalta vuoteen 2020 mennessä ovat johdonmukaisia yksittäisten merialueiden sisällä. Esimerkiksi suurin osa Itämeren jäsenvaltioista ei odota saavuttavansa tavoitetta vuoteen 2020 mennessä, kun taas Välimerellä monet jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet, että se on jo saavutettu.

Peräti 5 jäsenvaltiota[56] on vedonnut poikkeuksiin ravinnepäästöjen aiheuttaman paineen osalta. Siihen on kuitenkin annettu eri syitä, missä näkyy lähestymistavan epäyhtenäisyys, vaikka paineella on rajat ylittävä luonne. Itämeren alueella Suomi, Latvia ja Puola vetosivat aiheellisesti perustellen tilanteisiin, jotka ovat niiden hallinnan ulottumattomissa, ja Puola vetosi lisäperusteena luonnonolosuhteisiin, kuten myös Ruotsi. Koillis-Atlantin osalta Ruotsi ja Alankomaat esittävät samanlaisia perusteita kuin joihin vedotaan Itämeren poikkeusten tapauksessa.

Toimenpide → *Suomi: ravinnepäästöjen vähentäminen*

Tämän suoran toimenpiteen tarkoituksena on vähentää maaperän fosforipitoisuutta levittämällä pelloille kipsiä. Maatalouden ravinteena käytetty fosfori voi johtaa rehevöitymiseen. Kipsin käyttö vähentää fosforin huuhtoutumista makean veden vesistöihin ja edelleen meriympäristöön. Sen etuna on maaperän ominaisuuksien parantaminen ja se vähentää siten eroosiota.

Hydrografiset muutokset

Ihmisen toiminta, kuten rannikkoalueiden infrastruktuurin kehittäminen, ruoppaus, hiekanotto ja suolanpoisto, voivat vaikuttaa merivesien fysikaalisiin ominaisuuksiin. Vaikutukset voivat näkyä muutoksina meren virtauksessa tai aaltojen liikkeissä, vuorovesijärjestelmissä, lämpötilassa, pH-arvoissa, suolapitoisuudessa tai sameudessa ja ne voivat vaikuttaa haitallisesti meren lajeihin ja elinympäristöihin. Suurin osa jäsenvaltioiden ilmoittamista toimenpiteistä liittyy voimassa olevaan sääntelyyn, kuten vesipuitedirektiiviin, ympäristövaikutusten arviointia koskevaan direktiivin[57] ja strategista ympäristöarviointia koskevaan direktiiviin[58] sekä lupamenettelyihin, joiden pitäisi kattaa

[50] Yhdyskuntajätevesien käsittelystä annettu direktiivi (91/271/ETY), nitraattidirektiivi (91/676/EY), teollisuuden päästöjä koskeva direktiivi (2010/75/EU), tulvadirektiivi (2007/60/EY).
[51] Bulgaria, Kypros, Suomi, Irlanti, Italia, Malta, Espanja ja Ruotsi.
[52] Bulgaria, Kypros, Saksa, Suomi, Irlanti, Italia, Latvia, Alankomaat, Puola, Malta, Espanja, Ruotsi, Iso-Britannia ja osittain Portugali.
[53] Bulgaria, Saksa, Suomi, Ranska, Alankomaat, Puola, Ruotsi ja Yhdistynyt Kuningaskunta.
[54] Suomi ja Puola.
[55] Kypros, Saksa, Irlanti, Latvia, Malta, Alankomaat ja Puola.
[56] Suomi, Latvia, Puola, Alankomaat ja Ruotsi.
[57] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU, annettu 13 päivänä joulukuuta 2011, tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista (EUVL 26, 28.1.2012, s. 1).
[58] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/42/EY, annettu 27 päivänä kesäkuuta 2001, tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (EYVL 197, 21.7.2001, s. 30).

yleisesti kaikki mahdolliset paineet ja vaikutukset. Ei kuitenkaan ole aina selvää, kuinka jäsenvaltiot aikovat toteuttaa ilmoittamansa toimenpiteet meriympäristön osalta. Osa jäsenvaltioista[59] on ilmoittanut olevansa kehittämässä yhtenä toimenpiteistä myös ohjeistusta infrastruktuurin rakennusprojekteihin. Kuitenkin vain kaksi jäsenvaltiota[60] kertoo kyseisten infrastruktuurien kumulatiivisista vaikutuksista.

Mitä tulee ihmistoiminnasta aiheutuviin paineisiin, jotka johtavat hydrografisiin muutoksiin, jäsenvaltiot eivät vedonneet mihinkään 14 artiklan mukaisiin poikkeuksiin ympäristön hyvän tilan saavuttamisessa. Niistä 16:sta jäsenvaltiosta, joiden kansalliset ohjelmat arvioitiin tässä kertomuksessa, 4 jäsenvaltiota[61] totesi, että ympäristön hyvä tila on jo saavutettu, kun taas 2 jäsenvaltiota[62] väitti, että se saavutetaan vuoteen 2020 mennessä. Muut jäsenvaltiot eivät joko ole määrittäneet, milloin ympäristön hyvä tila tullaan saavuttamaan tai eivät ole osanneet arvioida sitä.

Toimenpide → *Ranska: yhteisvaikutusten arviointi*

Ranska kehittää parhaillaan ohjeasiakirjaa, jonka tarkoitus on auttaa asiaankuuluvia viranomaisia ja sidosyhteisöjä arvioimaan ihmistoiminnan yhteisvaikutuksia erityisesti niiden projektien osalta, jotka vaatisivat ympäristövaikutusten arviointia tai strategista ympäristöarviointia. Tämä tulee koskemaan erityisesti hydrologisia paineita, joiden yhteisvaikutuksia ei toistaiseksi ole juurikaan otettu huomioon.

Meressä, kaloissa ja äyriäisissä esiintyvät epäpuhtaudet

Useimmat epäpuhtaudet päätyvät mereen. Ne ovat pääosin peräisin maatalouden torjunta-aineista, laivojen kiinnittymisenestoaineista[63], lääketeollisuudesta, teollisuuden ja yhdyskuntien päästöistä, mukaan lukien raskasmetalleista. Nämä päästöt muuttavat meret ympäristöksi, joka todennäköisesti aiheuttaa haittaa meren elämälle ja saastuttaa lopulta ihmisravinnoksi tarkoitetut kalat ja äyriäiset. Siksi on tärkeää sekä ympäristön että ihmisterveyden vuoksi varmistaa, että meriympäristön epäpuhtaustasot pysyvät alhaisina ja turvallisten rajojen sisällä.

Meriympäristöön joutuva laskeuma ilmakehästä on jäsenvaltioiden kansallisissa ohjelmissa vähiten käsitelty epäpuhtauksien lähde.

Ohjelmat sisältävät myös hyvin vähän toimenpiteitä, jotka kohdistuvat suoraan ihmisravinnoksi tarkoitettujen meren antimien sisältämiin epäpuhtauksiin, sillä yleisesti epäpuhtauksiin kohdistuvien toimenpiteiden väitetään vähentävän todennäköisesti myös meren antimiin kohdistuvaa negatiivista vaikutusta. Tässä yhteydessä jäsenvaltiot ilmoittavat muun muassa toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen EU:n elintarviketurvallisuuslainsäädännön[64] ja muiden sellaisten lainsäädännöllisten normien noudattamiseksi, jotka koskevat kalastettuja ja vesiviljeltyjä tuotteita, erityisesti niiden jäljitettävyyttä, terveyttä koskevia laatuvaatimuksia, jalostus- ja tuotanto-olosuhteita, riskienarviointia ja hallintatoimenpiteitä.

[59] Irlanti, Italia, Alankomaat, Puola, Espanja, Ruotsi ja Yhdistynyt Kuningaskunta.
[60] Ranska ja Saksa.
[61] Suomi, Alankomaat, Espanja ja Ruotsi. Italia katsoo, että ympäristön hyvä tila on jo saavutettu Adrianmerellä, mutta ei täsmennä muiden alueiden tilannetta.
[62] Ranska ja Yhdistynyt Kuningaskunta.
[63] Alusten rungoissa käytetyt maalit, jotka hidastavat vesieliöiden kasvua tai edistävät niiden irtoamista.
[64] Ks. erityisesti komission asetus (EY) N:o 1881/2006, annettu 19 päivänä joulukuuta 2006, tiettyjen elintarvikkeissa olevien vieraiden aineiden enimmäismäärien vahvistamisesta (EUVL 364, 20.12.2006, s. 5).

Mitä tulee toimiin, joilla pyritään vähentämään epäpuhtauksien määrää meressä yleensä, monet jäsenvaltiot ilmoittavat useista toimenpiteistä, jotka perustuvat EU:n vaatimuksiin esimerkiksi nitraattidirektiivin[65], jätevesidirektiivin[66], ilman päästöjä[67] ja alusten aiheuttamaa pilaantumista[68,69] koskevien direktiivien sekä REACH-asetuksen[70,71] noudattamiseksi. Lisäksi viitataan MARPOL-yleissopimuksen[72] tai meriä koskevien alueellisten yleissopimusten mukaisiin kansainvälisiin sitoumuksiin, vaikkakin kansallisissa ohjelmissa on usein epäselvää, mitä konkreettisia toimenpiteitä on suunniteltu erityisesti kyseisten kansainvälisten sitoumusten toimeenpanemiseksi. Näiden olemassa olevien EU:n tai kansainvälisten vaatimusten lisäksi 10 jäsenvaltiota [73]on ryhtynyt suoriin toimenpiteisiin esimerkiksi sääntelemällä epäpuhtauspäästöjä, vähentämällä torjunta-aineiden käyttöä, parantamalla vesiviljely- ja ruoppauskäytänteitä, sekä epäsuoriin toimenpiteisiin esimerkiksi tiedotuksen ja tutkimuksen keinoin.

Poikkeuksia ympäristön hyvän tilan saavuttamiseen ovat pyytäneet Itämeren osalta Puola ja Ruotsi ja Koillis-Atlantin alueen osalta Alankomaat, Yhdistynyt kuningaskunta ja Ruotsi. Perusteet poikkeuksien saamiseksi eivät ole aina teknisesti vakuuttavia, esimerkiksi tapauksissa, joissa viitataan kohtuuttomiin kustannuksiin antamatta niille riittäviä perusteita, esimerkiksi kustannus-hyöty-analyysin ja vaihtoehtoisten korvaavien toimien etu- ja haitta-analyysin keinoin. Tämän lisäksi aikataulut ympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi vaihtelevat alueittain, mikä on huolestuttavaa, kun paine tiedostetaan näin hyvin. Paineeseen kohdistuu pitkä lista lakeja ja poliittisia aloitteita sekä EU:ssa että kansainvälisellä tasolla.

Kaksi jäsenvaltiota[74] perustelee poikkeuksiaan ympäristön hyvän tilan saavuttamiseen meren antimien osalta sillä, että kyseisiä saastelähteitä esiintyy myös niiden omien merialueiden ulkopuolella. Suurin osa[75] Koillis-Atlantin jäsenvaltioista näyttää olevan yhtä mieltä siitä, että ne saavuttavat ympäristön hyvän tilan vuoteen 2020 mennessä, kun taas kolmen muun alueellisen meren kohdalla tätä ei joko voida arvioida tai sen odotetaan tapahtuvan vasta vuoden 2020 jälkeen.

---

[65] Bulgaria, Saksa, Italia ja Espanja.
[66] Belgia, Bulgaria, Saksa, Suomi, Ranska, Irlanti, Latvia, Malta, Alankomaat, Puola, Espanja, Ruotsi ja Yhdistynyt Kuningaskunta.
[67] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/2284, annettu 14 päivänä joulukuuta 2016, tiettyjen ilman epäpuhtauksien kansallisten päästöjen vähentämisestä, direktiivin 2003/35/EY muuttamisesta sekä direktiivin 2001/81/EY kumoamisesta (EUVL 344, 17.12.2016, s. 1).
[68] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/123/EY, annettu 21 päivänä lokakuuta 2009, alusten aiheuttamasta ympäristön pilaantumisesta ja säännösten rikkomisista määrättävistä seuraamuksista annetun direktiivin 2005/35/EY muuttamisesta (EUVL 280, 27.10.2009, s. 52).
[69] Belgia, Bulgaria, Kypros, Saksa, Suomi, Ranska, Irlanti, Italia, Latvia, Malta, Alankomaat, Puola, Portugali, Espanja, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta.
[70] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1907/2006, annettu 18 päivänä joulukuuta 2006, kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta.
[71] Kypros, Saksa, Suomi, Ranska, Irlanti, Italia, Latvia, Espanja, Ruotsi ja Yhdistynyt Kuningaskunta.
[72] Aluksista aiheutuvan meren pilaantumisen ehkäisemisestä tehty kansainvälinen yleissopimus (MARPOL).
[73] Belgia, Bulgaria, Saksa, Suomi, Ranska, Malta, Alankomaat, Puola, Portugali, Espanja ja Ruotsi.
[74] Suomi ja Malta.
[75] Belgia, Ranska, Irlanti, Alankomaat ja Yhdistynyt Kuningaskunta.

Toimenpide → *Puola: toimien kohdistaminen eri epäpuhtauslähteisiin*

Puola on ottanut käyttöön erilaisia merivesiin päätyviä epäpuhtauksia koskevia. Sen ohjelma sisältää toimenpiteitä, joiden on tarkoitus säädellä epäpuhtauksia, kuten ruopattuja aineita, parafiinia ja niiden johdannaisia. Se on myös aloittamassa hulevesi- ja viemärijärjestelmiensä uudelleenrakentamista ja on ottanut käyttöön keinoja sellaisten epäpuhtauksien vähentämiseksi, joita esiintyy pakokaasujen jälkikäsittelyjärjestelmistä peräisin olevissa vesissä. Puola ilmoittaa myös uusista toimista öljysaasteiden ja muiden haitallisten aineiden aiheuttamien riskien vähentämiseksi. Lisäksi sillä on suunnitelmia nykyaikaistaa sisävesiliikenteensä aluksia, sallia teollisuuden jätevesipäästöjä koskevia säännöksiä ja parantaa seitsemän vesipiirin vesihuoltoa.

Merien roskaantuminen

Roskaantuminen on meriympäristöön kohdistuva paine, merenpohjaan ja rannoille päätyvien roskien vuoksi. Meristrategiadirektiivin täytäntöönpano on johtanut parempaan käsitykseen makro- ja mikrotason roskaantumisesta, erityisesti muoviroskasta. Merien roskaantumisen lähteeksi katsotaan pääasiassa seuraava ihmisen toiminta: turismi ja virkistystoiminta, yhdyskuntajäte, teollisuuden toiminta, merenkulku ja kaupallinen kalastus. Merien roskaantumisen torjumiseksi jäsenvaltiot viittaavat monilta osin voimassa olevaan EU-lainsäädäntöön, erityisesti jätehuollon, kaupunkien jätevesikäsittelyn tai satamien jätteen vastaanottopalveluiden osalta[76], sekä kansainvälisiin sopimuksiin ja meriä koskeviin alueellisiin yleissopimuksiin[77]. Kansallisten ohjelmien perusteella näyttää siltä, että kaikki 16 jäsenvaltiota toteuttavat tai aikovat toteuttaa toimenpiteitä kalastusalan jätehuollon parantamiseksi. Yleisimpiä ilmoitettuja toimenpiteitä ovat rantojen siivous, 'roskien kalastus' ja viestintäaloitteet. Vaikka näillä toimilla on vaatimaton vaikutus paineen vähentämiseksi, ne auttavat lisäämään tietoisuutta ja siten ehkäisemään saasteiden syntymistä tulevaisuudessa. Tästä huolimatta rantaroskaamiseen kohdennetut toimenpiteet, kuten kertakäyttöisten muovituotteiden käytön rajoittaminen tai mikrotason muoviroskan ja muun roskan vähentäminen vesiviljelyssä, näyttäisivät olevan kehittymättömiä. Esimerkiksi vain viisi jäsenvaltiota[78] mainitsi nimenomaisesti vesiviljelyn.

Toimenpide → *Ranska: meren jätteiden vähentäminen ja äyriäisten ja nilviäisten viljely*

Ranskalla on kaksi huomionarvoista toimenpidettä merten roskaantumisen torjumiseksi. Ensimmäinen on osa kansallista jätteen ehkäisyä koskevaa ohjelmaa ja koostuu neljästä toimesta: (1) tuottajien vastuun laajentaminen, (2) tiettyjen tuotteiden, kuten kertakäyttöisten muovipussien käytön rajoittaminen,[79] (3) vapaaehtoisen toiminnan edistäminen meren roskien vähentämiseksi ja kierrättämiseksi ja (4) alueellisen roskaantumisen ehkäisy- ja hoitosuunnitelmien yhdistäminen vesi- ja meripolitiikan välineiden, satamien ja jätevastaanotto- ja käsittelylaitosten avulla. Toinen toimenpide koskee äyriäisten ja nilviäisten vesiviljelyä, joka voi olla merkittävä roskaantumisen lähde mutta jota

[76] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/59/EY, annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, aluksella syntyvän jätteen ja lastijäämien vastaanottolaitteista satamissa, EYVL 332, 28.12.2000, s. 81-90.
[77] Alueellisia toimintasuunnitelmia on olemassa Koillis-Atlantin, Itämeren ja Välimeren alueilla, ja Mustaamerta koskeva toimintasuunnitelma on kehitysasteella.
[78] Ranska (Koillis-Atlantti), Irlanti, Italia, Espanja ja Ruotsi.
[79] Samaan aikaan Ranska on ottanut käyttöön tässä yhteydessä ilmoittamattoman toimenpiteen, joka kieltää ei-biohajoavien kertakäyttöisten muovituotteiden käytön vuodesta 2020 alkaen ja toisen toimenpiteen, joka kieltää ei-biohajoavat muoviset vanupuikot ja mikrorakeet tietyissä kosmeettisissa tuotteissa.

käsitellään vain harvoin jäsenvaltioiden toimenpideohjelmissa. Ranska aikoo rajoittaa vahingoittuneiden elinympäristöjen heikentymistä rajoittamalla tarvittaessa vesiviljelypalstoille pääsyä vuorovesialueilla sekä keräämällä ja kierrättämällä niiden tuottamaa roskaa.

Merten roskaantumista koskevat toimenpideohjelmat on nähtävä laajemmassa mittakaavassa, jossa EU-tason kehityskulut ovat johtaneet kiertotalouspaketin[80], Euroopan muovistrategian[81] ja merten roskaantumista ja kertakäyttömuovia koskevan lainsäädäntöehdotuksen hyväksymiseen[82].

16:sta jäsenvaltiosta vain 6[83] odottaa saavuttavansa ympäristön hyvän tilan roskaantumisen osalta vuoteen 2020 mennessä. Malta on ainoa jäsenvaltio, joka on hakenut poikkeuslupaa perustellen, että naapurimaiden toiminta todennäköisesti vaikeuttaisi sen pyrkimyksiä. Tämä syy ei näyttäisi kuitenkaan olevan täysin perusteltu, eikä vaihtoehtoista aikataulua ole ilmoitettu.

Energia, myös vedenalainen melu

Energiankäyttö, esimerkiksi lämmitys- ja sähköjärjestelmien, melun, sähkömagneettisen säteilyn, radioaaltojen tai tärinän muodossa, voi aiheuttaa painetta meriympäristölle. Toistaiseksi suurin osa jäsenvaltioista on keskittänyt pyrkimyksensä vedenalaiseen meluun, jonka vaikutukset ovat moninaiset eikä niitä vielä täysin ymmärretä. Melu voi esimerkiksi ajaa merilajeja pois pesimäalueilta, vaikuttaa niiden kuuloon ja tehdä niistä entistä haavoittuvampia. Vaikutus riippuu myös melun tyypistä (jatkuvaa vai impulsiivista) sekä taajuudesta. Melua voi aiheuttaa merenkulku, meritutkimus, merellä sijaitsevat energia-alustat, rakennustoimet ja puolustustoiminta. Jäsenvaltiot ovat tässäkin tapauksessa viitanneet EU-lainsäädäntöön, esimerkiksi luontotyyppidirektiiviin ja ympäristövaikutusten arviointia koskevaan direktiiviin. Jäsenvaltioiden toimenpideohjelmiin sisältyy myös kansainvälisiä sopimuksia ja meriä koskevien alueellisten yleissopimusten puitteissa esitettyjä aloitteita. Toimenpiteisiin sisältyy tiettyjen alueiden suojelu sekä impulssimelulta että jatkuvalta melulta, 'ympäristöystävällisten' alusten kehittäminen, tietyn tyyppisten valojen käytön rajoittaminen öljyn- ja kaasunporauslautoilla sekä tietoisuuden lisääminen, tutkimus ja melun arviointia koskevien suuntaviivojen kehittäminen. Vaikka suurin osa paineista on otettu huomioon, ne on usein katettu epäsuorasti viittaamalla tutkimukseen, josta jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet toimenpiteidensä ohella.

Kuusi jäsenvaltiota[84], jotka ovat enimmäkseen Koillis-Atlantin alueelta, uskoo saavuttavansa ympäristön hyvän tilan vuoteen 2020 mennessä. Kuitenkin tämän hetkisten tietoaukkojen vuoksi osa[85] ei osaa arvioida, kuinka pian ympäristön hyvä tila saavutetaan tai ei ole määrittänyt päivämäärää, johon mennessä se saavutettaisiin[86]. Yksikään jäsenvaltio ei ole hakenut poikkeuslupaa.

Toimenpide → *Kypros: hiilivetyjen etsinnästä johtuva melu*

[80] Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle, *Kierto kuntoon – Kiertotaloutta koskeva EU:n toimintasuunnitelma*, COM(2015) 614 final.
[81] Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle, *'EU:n strategia muoveista kiertotaloudessa'*, COM(2018) 28 final.
[82] Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutuksen vähentämisestä, COM(2018) 340 final.
[83] Belgia, Suomi, Ranska, Irlanti, Alankomaat ja Yhdistynyt Kuningaskunta.
[84] Belgia, Suomi, Ranska, Irlanti, Alankomaat ja Yhdistynyt Kuningaskunta.
[85] Saksa, Malta ja Ruotsi.
[86] Kypros, Italia, Puola, Portugali ja Espanja. Bulgaria ja Latvia eivät olleet määrittäneet ympäristönsä hyvää tilaa.

Kypros ilmoittaa toimenpiteestä, joka kohdistuu vedenalaiseen impulssimeluun. Se on asettanut vaatimuksen ’pehmeästä tai hitaasta aloituksesta’ hiilivedyn etsinnän ja hyödyntämisen yhteydessä. Tähän kuuluu seismisiä tutkimuksia merellä siten, kuin strategista ympäristöarviointia koskevassa direktiivissä ja ympäristövaikutusten arvioinnista annetussa direktiivissä ja Barcelonan yleissopimuksen Offshore-pöytäkirjassa on kuvailtu.

Merten biologisen monimuotoisuuden tilaa koskevat toteutetut toimenpiteet

Meriympäristöön kohdistuvien paineiden negatiivisten vaikutusten hillitsemisen tulisi parantaa merilajien ja -elinympäristöjen olosuhteita. Siksi edellisessä jaksossa kuvattujen toimenpiteiden tulisi edesauttaa meren biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä tai parantumista. Suurin osa jäsenvaltioista ei kuitenkaan muodosta riittäviä yhteyksiä näiden kahden välillä, mikä rajoittaa ohjelmien tehokkuutta. Jäsenvaltiot ovat kuitenkin suunnitelleet toimenpiteitä, joilla on vaikutusta moniin merten elinympäristöihin, kuten alueellisia suojelutoimenpiteitä, vaikkakin näiden alueellinen soveltamisala on rajallinen eivätkä ne välttämättä kohdistu alueisiin, joissa paineet ovat merkittävimpiä (esim. merenpohjan troolaus suojelualueiden ulkopuolella).

Linnut

Lintuihin kohdistuvista paineista jäsenvaltiot mainitsivat useimmin kaupallisen kalastuksen aiheuttamat satunnaiset sivusaaliit. Muita mainittuja paineita olivat meren roskaantuminen, tulokaslajit, öljyvahingot ja näkyvän valon aiheuttamat häiriöt. Ihmisen toiminnasta johtuva elinympäristöjen häviäminen, merten epäpuhtaudet ja pyynti ovat merkittäviä ongelmia, mutta jäsenvaltiot mainitsivat ne paineina vain harvoin. Ei ole yllättävää, että suurin osa toimenpiteistä liittyy lintudirektiivin ja luontotyyppidirektiivin täytäntöönpanoon ja siten sellaisten suoja- ja suojelualueiden luontiin[87], joilla suojellaan lintujen elinympäristöjä sekä lisääntymis-, pesintä- ja ravinnonhankinta-alueita. Jäsenvaltiot ilmoittavat myös, että ne soveltavat yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjä sivusaaliisiin, mikä tarkoittaa esimerkiksi tiettyjen kalastusvälineiden käytön rajoittamista, jotta linnut eivät jäisi niihin loukkuun, tai kestävien kalastusvälineiden ja -menetelmien käytön edistämistä. Jäsenvaltiot viittaavat vain satunnaisesti merten aluesuunnittelua koskevaan direktiiviin[88], joka voisi auttaa kalastusalueiden määrittämisessä sekä vähentää lintuihin kohdistuvaa vaikutusta.

Kaikki Koillis-Atlantin alueen jäsenvaltiot yhdistävät toimenpiteensä myös suojelua koskeviin OSPAR-yleissopimuksen suosituksiin, kun taas osa[89] Itämeren alueen jäsenvaltioista viittaa HELCOM:n Itämeren-toimintasuunnitelmaan (’Baltic Sea Action Plan’). Välimerellä suurin osa jäsenmaista viittaa yleisesti lintulajien ja merten suojelualueiden osalta Barcelonan yleissopimuksen toimintasuunnitelmiin.

Kymmenen jäsenvaltiota[90] ei ilmoita, milloin ne tulevat saavuttamaan ympäristön hyvän tilan, mainiten syyksi joko tiedonpuutteen tai antamatta lisäperusteita. Poikkeuksista ei raportoitu.

[87] Lintudirektiivissä ja Natura 2000 -verkoston yhteydessä vahvistetun mukaisesti.
[88] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/89/EU, annettu 23 päivänä heinäkuuta 2014, merten aluesuunnittelun puitteista, (EUVL 257, 28.8.2014, s. 135).
[89] Latvia, Puola ja Ruotsi.
[90] Bulgaria, Kypros, Suomi, Saksa, Italia, Portugali, Latvia, Malta, Espanja ja Ruotsi.

Toimenpide → *Malta: lintujen suojeleminen pedoilta*

Malta soveltaa parhaillaan toimenpidettä[91], jonka tarkoitus on suojella idänpikkuliitäjää *(Puffinus yelkouan)* saalistajarotilta. Ihmisten virkistystoiminnasta johtuvat elintarvikejätteet suojelualueella ovat johtaneet rottien lisääntymiseen alueella, mikä aiheuttaa merkittävää lintuihin kohdistuvaa saalistuspainetta. Lintulajien ja niiden elinympäristön tehokkaampaan suojeluun tähtäävä projekti keskittyy ihmisten tietoisuuden lisäämiseen ja siten käytöksen muuttamiseen suojelluilla alueilla, jotta roskaaminen ja tuhoeläimet alueilla vähenisivät. Toimenpide ylittää lintudirektiivin puitteissa toteutetut toimenpiteet.

Kalat ja pääjalkaiset

Kaupallisten lajien kalastuksen aiheuttaman ilmeisen paineen lisäksi sivusaaliit on yksi merkittävimmistä paineista, minkä jälkeen tulevat epäpuhtaudet. Elinympäristöjen häviäminen ja vahingoittuminen, roskaaminen ja vedenalainen melu on jätetty jäsenvaltioiden ohjelmissa vähemmälle huomiolle. Kaupalliset lajit on nostettu yleisesti hyvin esiin kaupallisiin kaloihin ja äyriäisiin kohdistuvien toimenpiteiden avulla, kuten edellä on kuvattu. Näihin toimenpiteisiin kuuluu muun muassa kalastuskieltoja tietyillä alueilla ja/tai kalastuskäytäntöihin kuten troolaukseen kohdistuvia kieltoja. Ei-kaupallisia lajeja ei kuitenkaan aina huomioida. Kolmetoista jäsenvaltiota[92] rajoittaa myös tiettyjen kalastusmenetelmien käyttöä, puuttuen siten myös sivusaalisongelmaan. Suurin osa jäsenvaltioista ilmoittaa käyttävänsä paikallisia suojelutoimia, jotka perustuvat luontotyyppidirektiivin Natura 2000 -verkostoon suojellakseen kalalajeja, ja vähäisemmissä määrin vesipuitedirektiiviin suojellakseen kalojen muuttoreittejä. Alueellisia toimenpiteitä on jo käytetty tiettyjen merenpohjan elinympäristöjen suojelemiseksi, jotka toimivat kalojen lisääntymis- ja kasvualustoina. Erityisesti Välimeren alueen jäsenvaltiot viittaavat aloitteisiin alueellisten kalastuksenhoitojärjestöjen kanssa ja lisäksi yhdistävät toimenpiteitään meriä koskeviin alueellisiin yleissopimuksiin. Valistuskampanjat[93], kuten ne, joissa tiedotetaan kuluttajille kestävistä kalastuskäytännöistä tai jotka kohdistuvat ammatti- tai virkistyskalastajiin, tuovat lisäarvoa muihin, suorempiin toimenpiteisiin. Eräät[94] jäsenvaltiot mainitsevat lisätutkimuksen tarpeen erityisesti sen ymmärtämiseksi, mitä vaikutuksia tähän lajiryhmään kohdistuvilla paineilla voi olla.

Puola on pyytänyt poikkeuslupaa ympäristön hyvän tilan tavoitteen osalta väittäen, että muut ympäristötekijät, kuten ilmastonmuutos ja suolapitoisuus, estävät sen saavuttamisen. Tämä syy on vain osittain hyväksyttävä annettujen tietojen valossa (ilman todisteita muutostrendeistä, joita esiintyy lämpötilan ja suolapitoisuuden ennustettavien muutosten indikaattoreissa). Yhdistynyt kuningaskunta ilmoittaa perustellusta poikkeuksesta, joka johtuu ajasta, jonka kalakannat (biomassa) vaativat kalastusmäärien muutoksiin sopeutuakseen, sekä muista biologisista ja ilmastollisista olosuhteista. Kolme jäsenvaltiota[95] ilmoittaa, että ne saavuttavat ympäristön hyvän tilan vuoteen 2020 mennessä.

[91] LIFE-ohjelman rahoittama.
[92] Belgia, Bulgaria, Kypros, Ranska, Irlanti, Italia, Malta, Alankomaat, Puola, Portugali, Espanja, Ruotsi ja Yhdistynyt Kuningaskunta.
[93] Bulgaria, Ranska, Italia, Saksa, Malta, Portugali, Espanja, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta.
[94] Bulgaria, Ranska, Italia, Latvia, Puola ja Portugali.
[95] Belgia, Ranska ja Irlanti.

Toimenpide → *Saksa: kuluttajien tietoisuuden lisääminen koskien kestävää kalastusta*

Saksan uusi toimenpide koostuu tiedotuskampanjasta, jonka kohteena ovat erilaiset meren antimien kuluttajat ja tarkoituksena lisätä tietoisuutta kestävästä ja ekosysteemille ystävällisestä kalastuksesta. Kampanjan yhteydessä kehitetään opetus- ja tiedotusmateriaaleja, jotka perustuvat parhaaseen saatavilla olevaan tieteelliseen tietoon ja tutkimuksen nykytilaan. Tavoitteena on ympäristöystävällinen kuluttajakäyttäytyminen, joka tukee kestäviä kalastusmenetelmiä. Epäsuorana tavoitteena on käyttää kuluttajakysyntää kalastusteollisuudelle suunnattuna kannustimena kestävämpien kalastuskäytäntöjen käyttöönottoon.

Nisäkkäät ja matelijat

Meren nisäkkäät ja matelijat kuten valaat, hylkeet ja kilpikonnat kärsivät satunnaisesta sivusaaliiksi joutumisesta kaupallisen kalastuksen yhteydessä. Lisäksi myös elinympäristöjen häviäminen, epäpuhtaudet, meren roskaantuminen, yhteentörmäykset alusten kanssa ja vedenalainen melu vaikuttavat niihin. Useimmat jäsenvaltiot ilmoittavat, että ne ovat ottaneet käyttöön alueellisia suojelutoimenpiteitä luontotyyppidirektiivin mukaisesti tarkoituksenaan suojella elinympäristöjä, mukaan lukien lisääntymis-, ravinnonhankinta- ja pesintäalueita. Itse asiassa suurin osa toimenpiteistä keskittyy alueelliseen suojeluun, mukaan lukien niihin, joilla on tarkoitus vähentää vedenalaista melua. Satunnaista sivusaaliiksi joutumista säännellään yhteisen kalastuspolitiikan välityksellä uusin toimenpitein, jotka koskevat valikoivampien pyydysten käyttöä. Kuitenkin vain pieni osa jäsenvaltioista[96] muodostaa yhteyden merten roskaantumisen ja nisäkkäiden ja kilpikonnien välillä, vaikka näille lajeille on todennäköistä roskan nieleminen tai loukkuun jääminen kadonneisiin tai hylättyihin pyydyksiin. Monet jäsenvaltiot ovat yhdistäneet toimenpiteitä myös merten aluesuunnittelua koskevaan direktiiviin[97] ja ympäristövaikutusten arviointia koskevaan direktiiviin[98]. Meriä koskevien alueellisten yleissopimusten lisäksi suurin osa jäsenvaltioista yhdistää toimenpiteitä Itämeren ja Pohjanmeren pienten valaansukuisten eläinten suojelusta tehtyyn yleissopimukseen (ASCOBANS) ja Mustanmeren, Välimeren ja Atlantin lähialueiden valaiden suojelusopimukseen (ASCOBAMS). Muihin toimenpiteisiin kuuluu kadonneiden pyydysten vaikutuksen vähentäminen ja lieventävät toimenpiteet öljyvahingon sattuessa. Ilmoitettuihin toimenpiteisiin sisältyy myös tietoisuutta lisääviä toimia, kuten kalastajien tiedottaminen nisäkkäitä ja kilpikonnia kohtaan haitallisista kalastusmenetelmistä tai turistien kannustaminen kestävien turistiharrasteiden valintaan.

Jäsenvaltioista vain kourallinen[99] väittää saavuttavansa ympäristön hyvää tilaa koskevan tavoitteen vuoteen 2020 mennessä. Puola ilmoitti poikkeuksesta todeten, että se ei tule saavuttamaan ympäristön hyvää tilaa vuoteen 2020 mennessä pyöriäisten osalta, mikä johtuu lajin muuttavasta luonteesta ja siitä, että suurin osa sivusaalistapauksista sattuu sen merivesien ulkopuolella. Perustelun ei katsota olevan aiheellinen, sillä Puolan vesien ulkopuolisia sivusaalistapauksia voidaan hallita asianmukaisesti rajat ylittävien kumppanuusmenettelyjen avulla.

[96] Bulgaria, Ranska (Koillis-Atlantin osalta), Espanja ja Ruotsi.
[97] Belgia, Bulgaria, Saksa, Suomi, Ranska (Välimeren osalta), Irlanti, Italia, Latvia, Puola, Portugali, Ruotsi ja Yhdistynyt kuningaskunta.
[98] Bulgaria, Kypros, Saksa, Ranska (Koillis-Atlantin osalta), Irlanti, Italia, Latvia, Malta, Alankomaat, Puola, Espanja, Ruotsi ja Iso-Britannia.
[99] Belgia, Ranska, Irlanti ja Yhdistynyt Kuningaskunta.

Toimenpide → *Italia: törmäysten vähentäminen alusten kanssa*

Merialukset ovat Välimerellä vastuussa huomattavasta pyöriäiskuolemien määrästä. REPCET-projektin avulla[100] Italia pyrkii asentamaan kaikkiin aluksiin ohjelmiston, joka auttaa pyöriäisten paikannuksessa veden alla, mikä vähentää törmäyskertoja ja kuolleisuutta. Toimenpiteeseen kuuluu myös alusten käyttäjien koulutus ohjelmiston käyttöön.

Vesipatsaiden elinympäristöt

Vesipatsaiden elinympäristöissä eläviin lajeihin kohdistuu useita paineita, esimerkkeinä epäpuhtaudet, rehevöityminen, tulokaslajit, kalastus, sijaissaaliit ja roskaantuminen. Jäsenvaltioiden ohjelmissa toimenpiteitä yhdistetään harvoin näihin vesipatsaiden elinympäristöihin kohdistuviin paineisiin, minkä vuoksi jäsenvaltioiden on vaikeaa määrittää, kuinka ympäristön hyvä tila voidaan saavuttaa kyseisissä elinympäristöissä. Täsmätoimenpiteitä onkin ilmoitettu vain muutama.

Tästä huolimatta merten suojelualueiden hoitosuunnitelmat, luontotyyppidirektiivin Natura 2000 -verkoston täytäntöönpano ja muiden kansallisten alueellisten suojelutoimenpiteiden käyttöönotto edistää näiden elinympäristöjen hyvinvointia. Myös vesipuitedirektiivillä on tärkeä rooli, sillä se vähentää ravinteiden ja epäpuhtauksien kertymistä ja parantaa hydrologisia olosuhteita, mikä vähentää rehevöitymistä aiheuttavia olosuhteita ja merivesien saastumista. Muiden elinympäristötyyppien osalta ilmoitettiin myös alueellisista yhteyksistä. Tässäkin tapauksessa vain 3 jäsenvaltiota[101] ilmoitti saavuttavansa ympäristön hyvän tilan vuoteen 2020 mennessä, mutta yksikään jäsenvaltio ei pyytänyt poikkeuslupaa.

Toimenpide → *Ruotsi: paine-tilasuhteet vesipatsaiden elinympäristöissä*

Ruotsi on yhdistänyt biologista monimuotoisuutta koskevat toimenpiteensä vahvasti toimenpiteisiin, joilla torjutaan vesipatsaiden elinympäristöihin kohdistuvia paineita, korostaen siten yhteisvaikutusten näkökulmaa meren biologisen monimuotoisuuden turvaamiseksi. Tämä perusteellinen lähestymistapa ympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi biologisen monimuotoisuuden osalta on johdonmukainen myös päätöksen 2017/848/EU perustelujen kanssa. Nämä toimenpiteet kohdistuvat

- kaupallisiin kaloihin ja äyriäisiin kalastuksen säätelyn ja hallinnan menetelmin, suojeltuihin merialueisiin ja alueisiin, joilla on pyyntikieltokausia
- rehevöitymiseen vähentämällä pitkän aikavälin ravinnekuormitusta paikallisesti rehevöityvissä lahdissa ja Itämeressä
- epäpuhtauksiin hallinnoimalla haitallisten aineiden, kuten kiinnittymisenestoaineiden ja jäteveden päästöjä
- tulokaslajeihin käyttämällä epäsuoria keinoja, kuten tietoisuuden lisäämistä, hoitosuunnitelmia ja riskejä vähentäviä toimenpiteitä.

Merenpohjan elinympäristöt

Monilla ihmistoiminnan muodoilla on vaikutusta merenpohjaan erityisesti aiheuttamalla fyysistä häiriötä, yleisimpänä kaupallinen pohjatroolaus. Ajan myötä tällainen toiminta on johtanut merkittävään

[100] http://www.repcet.com.
[101] Irlanti, Ranska ja Yhdistynyt Kuningaskunta.

herkkien merenpohjan elinympäristöjen katoon ja aiheuttanut pitkäkestoista vahinkoa merenpohjan elinympäristöille. Muita mahdollisesti haitallisia toimintoja ovat esimerkiksi merialueen täyttö, satamatoiminta, kiinteiden jätteiden hävittäminen (mukaan lukien ruoppausmateriaali), merenalainen hiekan ja soran kaivuu, merenalaisten kaapeleiden ja putkistojen johtaminen ja uusiutuvaan energiaan liittyvät toiminnot. Toimenpideohjelmissa käsiteltiin useimpia näistä toimintamuodoista lainsäädännöllisin keinoin. Esimerkiksi alueelliset suojelutoimenpiteet olivat ensisijainen välinevalinta, mukaan lukien luontotyyppidirektiivissä mainitut toimenpiteet. Kaikki 16 jäsenvaltiota ilmoittivat aloitteista, joilla suojellaan haavoittuvia elinympäristöjä kalastustoimilta yhdessä kestävää kalastusta koskevien toimenpiteiden kanssa (enimmäkseen yhteisen kalastuspolitiikan nojalla, esimerkiksi kieltämällä tietyn tyyppiset kalastustoimet, kuten pohjatroolaus, ja ottamalla käyttöön merenpohjaa vähemmän vahingoittavia pyydyksiä). Muista mainituista sääntelytyökaluista mainittiin ympäristövaikutusten arviointi muiden paineiden, kuten vesiviljelyn ravinnetasojen osalta. Muiden saastumisvaikutusten osalta jäsenvaltiot mainitsevat vesipuitedirektiivin mukaisia toimenpiteitä. Muiden elinympäristötyyppien osalta ilmoitettiin myös alueellisista yhteyksistä. Merenpohjaan kohdistuvia vahinkoja voi aiheuttaa myös virkistystoiminta, esimerkiksi vapaa-ajan veneiden ankkurointi tai virkistyskalastus, joihin liittyen 4 jäsenvaltiota[102] ilmoitti toimenpiteistä. Nämä toimenpiteet keskitettiin kuitenkin tietyille alueille. Tämän seurauksena merkittävä osuus suojelualueiden ulkopuolella esiintyvistä merenpohjan elinympäristöistä, joihin ihmistoiminnalla on vaikutusta, jää pitkälti jäsenvaltioiden huomion ulkopuolelle.

Monet jäsenvaltiot ryhtyivät myös toimiin lisätäkseen tietoisuutta[103] tiettyjen kaupallisten kalastusmenetelmien tuhoisuudesta ja toteuttivat tutkimusta[104], joka sisälsi muun muassa merenpohjan elinympäristöjen kartoitusta.

Viisi jäsenvaltiota[105] ilmoitti saavuttavansa ympäristön hyvän tilan vuoteen 2020 mennessä. Puola pyysi poikkeuslupaa vedoten luonnonolosuhteisiin, joihin kuuluu muun muassa meriympäristön hidas elpyminen, tulokaslajien merkittävä lisääntyminen Puolan vesissä ja alueet, joilla on luontaisesti kausittain alhainen happipitoisuus. Perustelu tukee kuitenkin poikkeuslupaa vain osittain, sillä erityisistä elinympäristöistä, joihin tulokaslajit vaikuttaisivat, ei ole mainintaa, ja valtaosan Itämeren happikadosta katsotaan johtuvan ravinteiden lisääntymisestä.

Toimenpide → *Espanja: merellä tapahtuvaa virkistystoimintaa koskevat ohjeet*

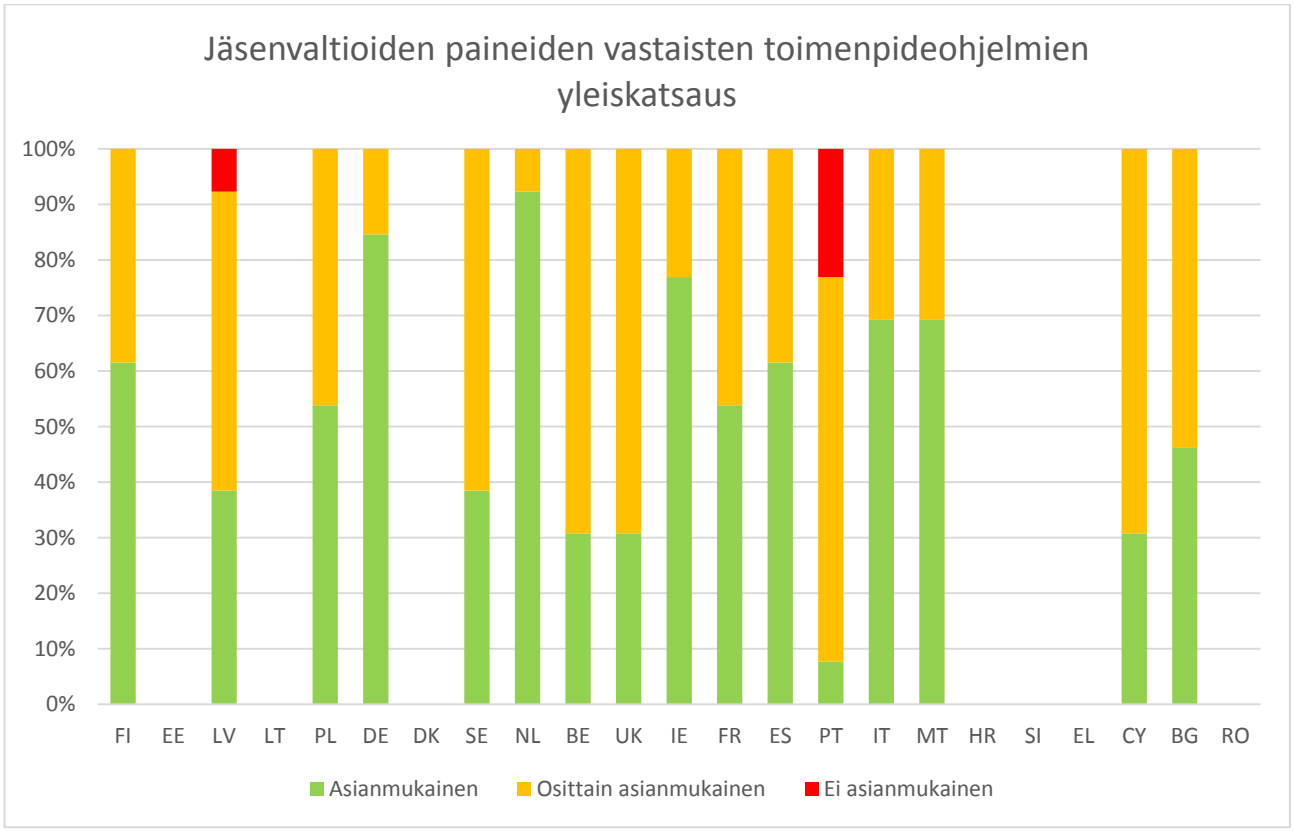
Veneiden ankkurointi vaurioittaa merenpohjaa fyysisesti ja voi johtaa jopa merenpohjan elinympäristöjen häviämiseen niiden haavoittuvan tilan vuoksi. Nämä vaikutukset ovat vaarallisimpia meriheinäkasvustoille (*Posidonia oceanica* ja *Cymodocea nodosa*) ja tietyille lajeille, jotka esiintyvät Espanjan uhanalaisten lajien luettelossa (*Pinna nobilis*) ja meritähtien luokkaan kuuluvalle *Asterina pancerii* -lajille. Tästä syystä Espanja ryhtyi asettamaan suuntaviivoja viranomaisille tämän toiminnan sääntelemiseksi suojatuissa merenpohjan elinympäristöissä. Kyse on toimenpiteestä, joka ylittää luontotyyppidirektiivin puitteissa toteutetut tavanomaiset toimenpiteet.

[102] Belgia, Bulgaria, Ranska ja Espanja.
[103] Bulgaria, Saksa, Italia, Malta ja Portugali.
[104] Bulgaria, Ranska, Saksa, Latvia, Puola, Portugali, Alankomaat, Espanja ja Ruotsi.
[105] Belgia, Suomi, Ranska, Irlanti ja Yhdistynyt Kuningaskunta.

Miten jäsenvaltiot onnistuivat?

Paineisiin kohdistuvat toimenpiteet

Jäsenvaltiot ovat kohdistaneet toimenpideohjelmissaan toimenpiteitä useisiin painekohtiin ainakin osittain: tulokaslajien esiintyminen, kaupallinen kalastus, ravinnepäästöt, merenpohjan elinympäristöihin kohdistuvat paineet, hydrografiset muutokset, saasteet ja merien roskaantuminen. Kuvassa 2 esitetään, kuinka moneen paineista jäsenvaltiot ilmoittivat kohdistuvan asianmukaisia toimenpiteitä 8 artiklaa koskevissa arvioinneissaan.

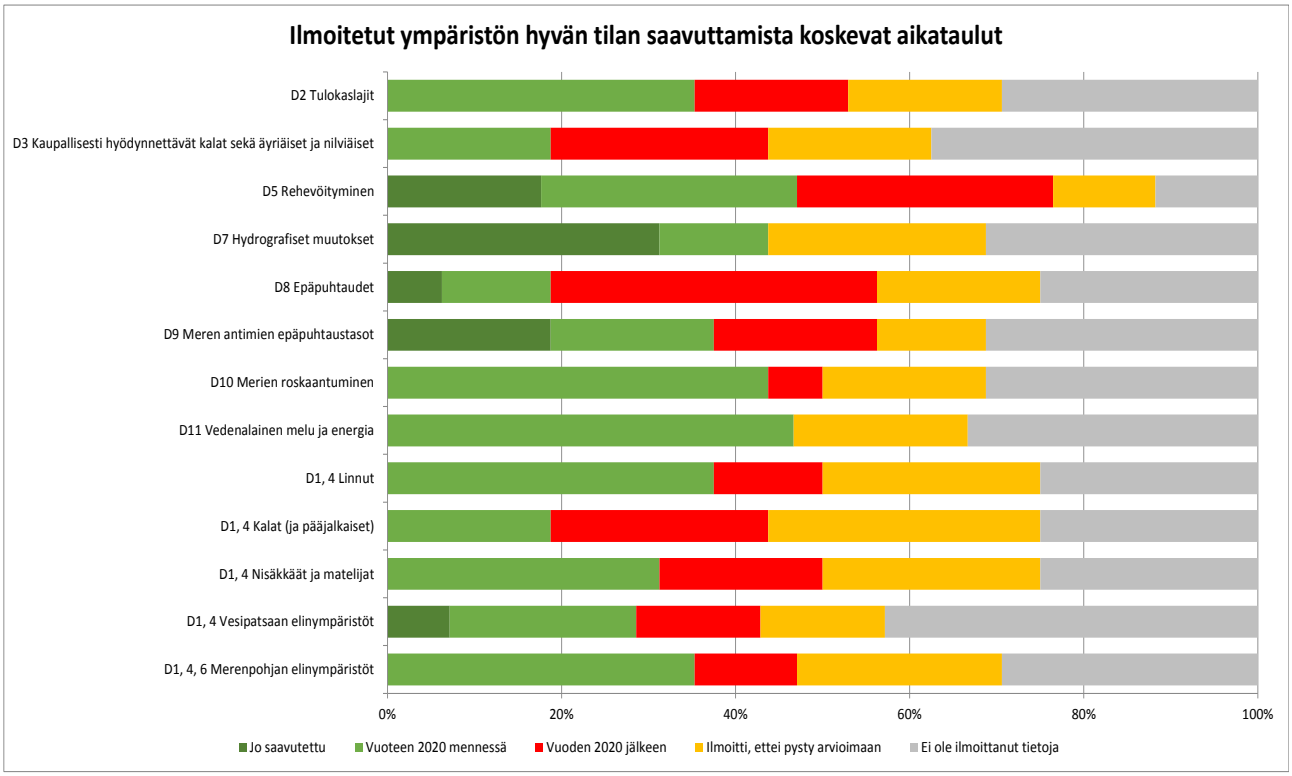
Kuva 2 Jäsenvaltioiden toimenpiteiden asianmukaisuus (jäsenvaltiot on esitetty maantieteellisessä järjestyksessä merialueiden mukaan)

Kunkin jäsenvaltion kohdalla niiden kertojen määrä, joina kuvaajakohtaisten toimenpiteiden on katsottu kohdistuvan (vihreä), kohdistuvan osittain (oranssi) ja ei kohdistuvan (punainen) siihen, mitä jäsenvaltio ilmoitti 8 artiklassa (esim. 100 % 'kohdistuu paineeseen' tarkoittaa, että ohjelma kohdistuu ilmoitettuihin paineisiin kaikkien kuvaajien osalta).

Aikataulut, toimenpiteiden täytäntöönpano ja niiden tehokkuus

Jäsenvaltioiden ilmoittamat aikataulut antavat ristiriitaisen kuvan siitä, milloin ympäristön hyvä tila tullaan saavuttamaan, kuten yllä olevissa asiaa koskevissa jaksoissa ja kuvassa 3 on esitetty. Tämä voi johtua osin siitä, että jäsenvaltiot ilmoittivat, että osaa toimenpiteistä ei oltu pantu täytäntöön vuoteen 2016 mennessä, kuten direktiivissä vaaditaan. On myös huomattava, että ilmoitetut toimenpiteet eivät aina liity suoraan ympäristön hyvän tilan määrityksiin tai ympäristötavoitteisiin. Lisäksi alueellisilla (tai

sitä pienemmillä) tasoilla[106] esiintyvä ympäristön hyvän tilan määrittämistä koskeva johdonmukaisuuden puute sekä kunnianhimon vaihteleva taso lisäävät epävarmuutta siitä, riittävätkö toimenpiteet ympäristön hyvän tilan saavuttamiseen vuoteen 2020 mennessä. Päätöksen 2017/848/EU täysimääräisen täytäntöönpanon odotetaan luovan vertailukelpoisen ja yhdenmukaisemman lähestymistavan näiden määritysten myöhempiin päivityksiin, mikä siten tukisi toimenpiteiden riittävyyden arviointia.

Kuva 3 Jäsenvaltioiden ilmoittamat aikataulut ympäristön hyvän tilan saavuttamiseen

Toinen havainto liittyy siihen, kuinka todennäköisesti nämä toimenpiteet tullaan saavuttamaan, erityisesti uudet toimenpiteet (ottaen huomioon, että osan muista toimenpiteistä ilmoitettiin olevan käynnissä muissa poliittisissa viitekehyksissä). Jäsenvaltiot voidaan jakaa asiassa kolmeen ryhmään.

Erittäin todennäköistä	Belgia, Suomi, Ranska, Saksa, Italia, Espanja, Ruotsi, Yhdistynyt kuningaskunta	Nämä jäsenvaltiot ovat tehneet kustannus-hyötyanalyysin uusien toimenpiteiden käyttöönotosta ja ilmoittaneet tahot, jotka ovat vastuussa niiden toteuttamisesta. Ne ilmoittivat myös, että täytäntöönpano alkoi jo vuonna 2016, vaikkakin osa toimenpiteistä oli hieman myöhässä (2017 tai 2018).
Todennäköistä	Bulgaria, Latvia, Malta,	Ilmoitettu kustannus-hyötyanalyysi ei kata kaikkia näiden jäsenvaltioiden ilmoittamia toimenpiteitä eikä aikatauluja.

[106] COM(2014) 97 final.

	Alankomaat, Puola, Portugali	Ilmoitetuista toimenpiteistä suuri osa toteutetaan vuoden 2018 jälkeen, osa jopa vuoden 2020 jälkeen. Jäsenvaltiot ovat yleisesti ilmoittaneet tahot, jotka ovat vastuussa toimenpiteiden toteuttamisesta.
Ei johtopäätöstä	Kypros, Irlanti	Näiden jäsenvaltioiden ilmoittamien tietojen perusteella ei voida saavuttaa johtopäätöstä.

Taulukko 1 – Todennäköisyys uusien toimenpiteiden toteuttamiselle[107]

Arviointiin käytetyt kustannus-hyötyanalyysit eivät kuitenkaan kerro koko totuutta. Myöskään toimenpiteen suorittavaa viranomaista, hankkeen rahoitusta ja määrärahaa ei aina oltu merkitty, mikä saa epäilemään, tullaanko kyseiset toimenpiteet toteuttamaan. Myöskään toimenpiteiden mahdollisia vaikutuksia ei mitattu tai niitä kuvattiin korkeintaan laadullisesti.

Riittävän yksityiskohtainen raportointi olisi tukenut paremmin käsitystä siitä, mitä toimenpiteellä pyrittiin saavuttamaan. Myöskään meriympäristön käynnissä olevien toimenpiteiden vaikutuksia ei voitu laskea. Siten ei ollut mahdollista määrittää, kuinka paljon paine vähenisi tai ovatko toimenpiteet itsessään riittäviä ympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi. On myönnettävä, että näin ei olisi voitu tehdä tiettyjen toimenpiteiden kohdalla esimerkiksi tiedonpuutteen vuoksi, mutta jos jäsenvaltioiden pyrkimykset olisi voitu muuntaa konkreettiseksi arvioksi siitä, mitä positiivisia vaikutuksia niillä tulee olemaan meriympäristöön, tämä olisi vahvistanut arviointia.

Toinen havainto koskee sitä, että vaikka useimmat jäsenvaltiot viittaavat omiin meriä koskeviin alueellisiin yleissopimuksiinsa sekä kansainvälisiin sopimuksiin, eräät jäsenvaltiot mainitsevat alueelliset toimintasuunnitelmat ja alueelliset tai kansainväliset sitoumukset vain yleisellä tasolla eivätkä täsmennä, millaisia toimenpiteitä ollaan toteuttamassa. Tässäkään tapauksessa sitä, mitä kyseisillä toimenpiteillä on tarkoitus saavuttaa, ei voitu määrittää. Useimmissa tapauksissa toimenpiteet eivät kohdistu alueeseen tai aluetta pienempään osaan vaan rajoittuvat maantieteelliseen soveltamisalaan kansallisissa vesissä.

Johtopäätökset ja suositukset

Jäsenvaltiot ovat ponnistelleet huomattavasti toimenpideohjelmien kehittämiseksi. Ne ovat ottaneet käyttöön erilaisia kansallisia, EU:n tason ja kansainvälisiä käytäntöjä ja prosesseja yksinomaan meriympäristön suojelemiseksi. Suurin osa jäsenvaltioista on ottanut käyttöön myös uusia toimenpiteitä, jotka kohdistuvat nimenomaan sellaisiin meriympäristön paineisiin, jotka jäisivät muuten huomiotta, mikä on osoitus meristrategiadirektiivin lisäarvosta. Tiettyjen rajat ylittävien paineiden osalta alueellisen tai EU-tason yhteistyön puute johtaa kuitenkin mahdollisesti hajanaiseen ja tehottomaan toimintatapaan paineen torjunnassa. Mitä tulee meriympäristön muovijätteeseen, ongelmaan kohdistuu nyt EU-tason toimia, erityisesti Euroopan kiertotalouden muovistrategian ja sen jälkeisten toimien välityksellä.

[107] Yhdenkään jäsenvaltion osalta ei arvioitu, että uusien toimenpiteiden toteuttaminen olisi epätodennäköistä.

Arviointi kuitenkin osoittaa, että kaikkia meriympäristöön kohdistuvia paineita ei huomioida asianmukaisesti jäsenvaltioiden toimenpiteissä. Itse ohjelmien kunnianhimoisuus vaihtelee. Ympäristön hyvän tilan saavuttaminen vuoteen 2020 mennessä kaikilla Euroopan merialueilla ja kaikkien direktiivin 11 kuvaajan kohdalla on edelleen epätodennäköistä. Vaikka tiedetään, että ekosysteemit vastaavat muutoksiin hitaasti, tämä on pettymys, sillä se tarkoittaa, että direktiivin päätavoitetta – ympäristön hyvää tilaa – ei todennäköisesti tulla saavuttamaan ajallaan. Vuonna 2018 jäsenvaltioiden odotetaan raportoivan[108] toimenpideohjelmiensa täytäntöönpanosta. Tämän pitäisi antaa selkeämpi käsitys siitä, mikä tilanne on kaikkien toimenpiteiden täytäntöönpanon kannalta.

Jäsenvaltioiden odotetaan ilmoittavan myös ympäristön hyvän tilan määritelmää, tavoitteita ja ympäristötilan arviointia koskevista päivityksistä lokakuuhun 2018 mennessä[109]. Komissio tulee laatimaan näistä eri elementeistä vuonna 2019 täytäntöönpanokertomuksen, jossa tarkastellaan edistymistä[110] ympäristön hyvän tilan saavuttamisessa vuoden 2020 määräajan jälkeen.

Johtopäätöksenä komissio arvioi, että parannuksia – eri asteisia eri maissa – tarvitaan kaikissa toimenpideohjelmissa, jos niitä on tarkoitus pitää asianmukaisena kehyksenä direktiivin vaatimusten täyttämiselle. Tarvittavia muutoksia koskevia ohjeita on annettu suosituksina jäljempänä esitetyssä taulukossa. Maakohtaisia ohjeita on suosituksina, jotka sisältyvät liitteenä olevaan yksiköiden valmisteluasiakirjaan[111]:

Luokka	Suositukset
Tehokkuuden mittaaminen: *Kansainväliset ja alueelliset viittaukset*	**Toimenpiteiden tehokkuuden mittaamisessa** jäsenvaltioiden tulisi • tunnistaa kutakin merialuetta tai meren osa-aluetta koskevat toimenpiteet käyttämällä esimerkiksi alueellisia toimintasuunnitelmia • selittää, mitä erityisiä alueellisista tai kansainvälisistä aloitteista lähtöisin olevia toimenpiteitä toteutetaan osana ohjelmaa, viittaamatta alueellisiin tai kansainvälisiin toimintasuunnitelmiin yleisellä tasolla
Tehokkuuden mittaaminen: *Täytäntöönpanon aikataulut, rahoitus ja vastaava taho*	• ilmoittaa täytäntöönpanon aikataulut, saatu rahoitus ja täytäntöönpanosta vastaavat tahot kunkin toimenpiteen osalta • arvioida vaihtoehtoinen aikataulu ympäristön hyvän tilan saavuttamiselle, jos sen ei odoteta tapahtuvan vuoteen 2020 mennessä
Tehokkuuden mittaaminen: *Yhteys tavoitteisiin*	• käyttää järjestelmällisesti tavoitteita virstanpylväinä ympäristön hyvän tilan saavuttamiseksi toimenpiteiden kautta
Tehokkuuden mittaaminen:	• yhdistää toimenpiteet paremmin seurantaohjelmiin, kun ne seuraavaksi päivitetään vuonna 2020, arvioida niiden vaikutuksia ja edelleen vaikuttavuutta ja tehokkuutta tavoitteiden ja ympäristön hyvän tilan

[108] 18 artikla.
[109] 17 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdat.
[110] 20 artikla.
[111] Tämän kertomuksen liite (SWD(2018)393) sisältää tarkempia johtopäätöksiä ja kuvaaja- ja jäsenvaltiokohtaisia suosituksia.

Yhteys seurantaohjelmiin	saavuttamiseksi
Tehokkuuden mittaaminen: *Paineiden kvantifiointi ja yhteys ympäristön hyvään tilaan*	• määrittää vesissään esiintyvä paine ja odotettu vähenemistaso toimenpiteiden seurauksena. Tässä asiassa voi auttaa tietoaukkojen korjaamiseen tähtäävät toimet ja kyseisiä arvioita koskevien menetelmien määrittäminen alueellisella tai EU-tasolla. Kvantifiointi auttaa myös yhdistämään toimenpiteet ympäristön hyvän tilan saavuttamiseen.
Paineiden torjunta: *Huomiotta jääneiden paineiden torjunta*	**Paineiden torjunnassa** jäsenvaltioiden tulisi • kattaa paineet ja niihin liittyvä ihmisen toiminta paremmin, mukaan lukien merenkulusta peräisin olevien tulokaslajien esiintyminen biologisen likaantumisen vuoksi, virkistyskalastus, ympäröivistä lähteistä peräisin olevat ravinnepäästöt, hydrografisten olosuhteiden yksittäisten projektien yhteisvaikutukset, ympäröivistä lähteistä peräisin olevat epäpuhtaudet, meren makro- ja mikrotason roskaantuminen rannikko- ja avomeritoiminnan seurauksena ja meriympäristön eri lähteistä peräisin olevan vedenalaisen melun syntyminen (sekä lämpö ja energia, jos mahdollista) • varmistaa, että merkittäviin paineisiin, jotka esiintyvät samalla alueella tai osa-alueella, kohdistuu toimenpiteitä kaikkien alueen jäsenvaltioiden osalta
Paineiden torjunta: *Lajien ja elinympäristöjen alueellinen kattavuus*	• varmistaa laajempi alueellinen kattavuus, kun torjunnan kohteena ovat meren lajit ja elinympäristöt, erityisesti avomerellä, jotta toimenpiteet eivät rajoitu vain alueellisesti rajallisiin suojelualueisiin
Paineiden torjunta: *Suorien ja epäsuorien toimenpiteiden yhdistäminen (toiminta vs. hallinta/tietoisuus)*	• toteuttaa toimenpiteitä, joilla säännellään tai ohjataan toimintaa, jolla on vaikutusta meriympäristöön, sekä horisontaalisempia toimenpiteitä, jotka lisäävät hallintaa, yhteistyötä ja tietoisuutta
Paineiden torjunta: 11 art. vs. 13 art.	• ilmoittaa tiedon keräämisestä ja seurannasta meristrategiadirektiivin (11 artikla) mukaisissa seurantaohjelmissaan toimenpideohjelman sijaan (13 artikla); kun tietoa ei ole riittävästi tehokkaiden toimenpiteiden suunnittelemiseksi, on kuitenkin järkevää ilmoittaa tiedon puutteen korjaamiseksi käynnistetyistä tutkimusaloitteista
Paineiden torjunta: *Paine-tilasuhde*	• parantaa paineiden kuvaajia koskevien ilmoitettujen toimenpideryhmien ja niiden laadullisia kuvaajia koskevien mahdollisten hyötyjen välisiä yhteyksiä, jotta vaikutuksista tarjottaisiin kattava yleiskuva
Paineiden torjunta: *Toimenpiteiden alueellinen soveltamisala*	• määrittää yksityiskohtaisesti toimenpiteiden alueellinen soveltamisala • laajentaa toimenpiteiden alueellista soveltamisalaa rannikkovesien ulkopuolella oleviin merivesiin, kun kyseistä painetta esiintyy niissä
Paineiden torjunta: *Poikkeukset*	• perustella tarkemmin 14 artiklan mukaiset poikkeukset, jotka on katsottu arvioinnissa teknisesti perusteettomiksi tai vain osittain perustelluiksi.